

ФРАНКОВСЬКА С. А.,
здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права
(Запорізький національний університет)

УДК 347.73
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.51>

ПРИНЦИПИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ПОЛІТИЧНО ЗНАЧУЩИХ ОСІБ

Оновлення вітчизняного законодавства, яке регламентує засади фінансового моніторингу політично значущих осіб, задля наближення його до європейських та міжнародно-правових аналогів, із необхідністю передбачає зосередження поглибленої уваги на «фундаменті» відповідного інституту, роль якого виконують принципи. Не зважаючи на те, що проблематика фінансового моніторингу взагалі та фінансового моніторингу політично значущих осіб зокрема привертає увагу фахівців різних напрямків, законодавця та суб'єктів запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом вже впродовж тривалого часу, задля пошуку оптимально ефективної нормативної моделі відповідного антилегалізаційного інструменту, все ж таки результативною відповідну роботу назвати не можна, що й вимагає концентрацію спільних зусиль цільового спрямування, із акцентом уваги насамперед на «фундаменті» такої діяльності, якими і є принципи. Саме від того, яким буде фундамент відповідної антилегалізаційної діяльності стосовно спеціальних суб'єктів, якими є політично значущі особи, й буде багато в чому залежати й «якість» антилегалізаційного законодавства та практики його застосування. Актуальність відповідної проблематики істотно зростає в умовах потреби інтеграції України у європейський та світовий економічний простір, із сформованими правовими стандартами протидії легалізації «брудних грошей», із потребою імплементації у вітчизняне законодавство відповідних європейських та міжнародно-правових «антилегалізаційних» стандартів, що, беззаперечно, й обумовлює потребу поглибленого дослідження та унормування принципів відповідної антилегалізаційної діяльності. **Мета роботи** – на підставі аналізу наявних тематичних джерел визначення принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб, їх особливостей для врахування при формуванні наукового базису для вітчизняної нормотворчої та правозастосовної антилегалізаційної діяльності. **Об'єкт роботи** – суспільні відносини, безпосередньо пов'язані із фінансовим моніторингом політично значущих осіб. **Предмет роботи** – принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб. **Методологічне підґрунтя** роботи формує сукупність загальних та спеціальних методів наукового пізнання, серед яких: аналіз, синтез, порівняльно-правовий, спеціально-юридичний, логічний, класифікаційний, моделювання. **Висновки.** Все це дозволяє запропонувати авторське визначення принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб як основоположних припис, унормованих правил, якими керуються суб'єкти фінансового моніторингу стосовно виявлення, вимірювання, оцінки фінансових операцій політично значущих осіб й у разі виявлення ознак «ризикованості», повідомлення уповноважених державних органів для реагування. Всю сукупність таких основоположних унормованих засад варто розглядати як систему (із усіма притаманними ознаками системи), із умовним виокремленими загальних та спеціальних принципів. Якщо перші охоплюють основоположні

засади, характерні для фінансового моніторингу в цілому, тоді як саме група спеціальних принципів охоплює всю унікальність (їх засади) фінансового моніторингу політично значущих осіб як окремого різновиду фінансового моніторингу й із акцентом на орієнтацію на політично значущих осіб (у розумінні, визначеному законодавцем). Саме ці засади й варто розглядати в якості унормованого «фундаменту» для фінансового моніторингу політично значущих осіб.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, політично значущі особи, принципи, законодавство, система, види.

Frankovska S. A. Principles of financial monitoring of politically exposed persons

Updating the national legislation regulating the principles of financial monitoring of politically exposed persons in order to bring it closer to European and international legal analogues necessarily requires focusing in-depth attention on the “foundation” of the relevant institution, the role of which is played by the principles. Despite the fact that the issue of financial monitoring in general and financial monitoring of politically exposed persons in particular has been attracting the attention of specialists in various fields, legislators and actors in the field of prevention and counteraction to money laundering for a long time, in order to find the most effective regulatory model of a dual anti-legalization tool, the relevant work cannot be called effective, which requires concentration of joint efforts, with a focus on The “quality” of anti-legalization legislation and the practice of its application will largely depend on the foundation of the relevant anti-legalization activities in relation to special subjects, such as politically exposed persons. The relevance of the relevant issues is growing significantly in the context of Ukraine’s integration into the European and global economic space, with established legal standards for combating the legalization of “dirty money”, with the need to implement relevant European and international legal “anti-legalization” standards in domestic legislation, which undoubtedly necessitates an in-depth study and regulation of the principles of relevant anti-legalization activities. **The purpose of the study** is to determine the principles of financial monitoring of politically exposed persons and their specific features to be taken into account when forming the scientific basis for domestic rule-making and law enforcement anti-legalization activities based on the analysis of available thematic sources. **Object of study** - social relations directly related to the financial monitoring of politically exposed persons. **The subject of the study** is the principles of financial monitoring of politically exposed persons. **The methodological approach** of the work is formed by a set of general and special methods of scientific knowledge, including: analysis, synthesis, comparative legal, special legal, logical, classification, modeling. **Conclusions.** All of this allows us to offer the author’s definition of the principles of financial monitoring of politically exposed persons as fundamental prescriptions, regulated rules which guide the subjects of financial monitoring in identifying, measuring, evaluating financial transactions of politically exposed persons and, in case of detection of signs of “riskiness”, notifying the authorized state bodies for response. The entire set of such fundamental regulated principles should be considered as a system (with all the inherent features of a system), with general and special principles conditionally distinguished. While the former cover the fundamental principles characteristic of financial monitoring in general, the group of special principles covers the uniqueness (their basis) of financial monitoring of politically exposed persons as a separate type of financial monitoring and with an emphasis on focusing on politically exposed persons (in the sense defined by the legislator). These principles should be considered as a regulated “foundation” for financial monitoring of politically exposed persons.

Key words: financial monitoring, politically exposed persons, principles, legislation, system, types.

Вступ. Оновлення вітчизняного законодавства, яке регламентує засади фінансового моніторингу політично значущих осіб, задля наближення його до європейських та міжнародно-правових аналогів, із необхідністю передбачає зосередження поглибленої уваги на «фундаменті» відповідного інституту, роль якого виконують принципи. Не зважаючи на те, що проблематика фінансового моніторингу взагалі та фінансового моніторингу політично значущих осіб зокрема привертає увагу фахівців різних напрямків, законодавця та суб'єктів запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом вже впродовж тривалого часу, задля пошуку оптимально ефективної нормативної моделі відповідного антилегалізаційного інструменту, все ж таки результативною відповідну роботу назвати не можна, що й вимагає концентрацію спільних зусиль цільового спрямування, із акцентом уваги насамперед на «фундаменті» такої діяльності, якими і є принципи. Саме від того, яким буде фундамент відповідної антилегалізаційної діяльності стосовно спеціальних суб'єктів, якими є політично значущі особи, й буде багато в чому залежати й «якість» антилегалізаційного законодавства та практики його застосування. Актуальність відповідної проблематики істотно зростає в умовах потреби інтеграції України у європейський та світовий економічний простір, із сформованими правовими стандартами протидії легалізації «брудних грошей», із потребою імплементації у вітчизняне законодавство відповідних європейських та міжнародно-правових «антилегалізаційних» стандартів, що, беззаперечно, й обумовлює потребу поглибленого дослідження та унормування принципів відповідної антилегалізаційної діяльності. **Мета роботи** – на підставі аналізу наявних тематичних джерел визначення принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб, їх особливостей для врахування при формуванні наукового базису для вітчизняної нормотворчої та правозастосовної антилегалізаційної діяльності. **Об'єкт роботи** – суспільні відносини, безпосередньо пов'язані із фінансовим моніторингом політично значущих осіб. **Предмет роботи** – принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб. **Методологічне підґрунтя** роботи формує сукупність загальних та спеціальних методів наукового пізнання, серед яких: аналіз, синтез, порівняльно-правовий, спеціально-юридичний, логічний, класифікаційний, моделювання.

Основний зміст. I. Принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб: загальнотеоретичні положення. У словниково-довідниковій, енциклопедичній літературі «принципи» (від. lat. principium) розглядаються як «початок, першопочаток, основи, засади» [1], «першопочаток, те, що лежить в основі певної сукупності» [1]. Саме основоположність, засадничність і є тією сутністю, яка й визначає ресурс принципів. Це у повній мірі стосується принципів будь-якої діяльності, в т.ч. й принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб. Варто усвідомлювати, що принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб не варто ототожнювати виключно із принципами фінансового права, навіть, не зважаючи на те, що норми відповідної галузі регулюють відносини у відповідній сфері суспільних відносин, хоча і не тільки норми цієї галузі права. Якщо принципи фінансового права це – основоположні засади галузі права, засади регулюючого впливу, водночас принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб, насамперед, пов'язані із засадничими положеннями відповідної діяльності уповноважених суб'єктів. Принципи фінансового права відіграють роль основоположних засад не тільки для регулювання цього виду діяльності, а й для предмету всієї галузі, водночас відносини фінансового моніторингу політично значущих осіб – це лише частина предмету зазначеної галузі права. Варто також звернути увагу і на те, що зазначений вид суспільних відносин є (певною мірою) й частиною предмету регулюючого впливу й інших галузей права, а отже й сферою дій принципів інших галузей права (сфера міжгалузєва). Мова йде, наприклад, про дію принципів конституційного, адміністративного, кримінального права, а також про дію й принципів деяких приватно-правових галузей права (щоправда, опосередкованої дії деяких принципів щодо окремих сфер відносин, як-то: визначення членів сім'ї політично значущих осіб). Безперечно, що домінуючою у формуванні принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб роль все ж таки принципів галузі фінансового права і принципів фінансової діяльності. Водночас акцент варто зробити й на особливості самого фінансового моніторингу політично значущих осіб,

а отже його принципи – це засади діяльності уповноважених суб'єктів фінансового моніторингу щодо певної категорії осіб – політично значущих осіб з метою протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Не варто ототожнювати принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб не лише із принципами фінансового права або лише із принципами фінансової діяльності. Варто акцент уваги зробити і на те, що відповідний різновид діяльності є специфічним й законодавець звернув на нього свою особливу увагу, виокремивши принципи діяльності, серед яких: принципи фінансового моніторингу та принципи протидії відмиванню (легалізації) доходів, одержаних «злочинним шляхом». Зупинимось спочатку на принципах фінансового моніторингу. Так, наприклад, В. Першин, аналізуючи фінансовий моніторинг в аспекті погляду на його ознаки і принципи, серед останніх виділяє: законність, презумпцію невинуватості суб'єктів фінансових операцій, багатосуб'єктність, наявність у держави спеціально уповноваженого органу, який координує й самостійно здійснює заходи, спрямовані на запобігання (легалізацію) «брудних грошей», тісна міжнародна співпраця у цьому напрямку, оскільки значна частина цих коштів має джерелом походження зарубіжні країни [2, С. 72]. М. Уткіна серед принципів фінансового моніторингу виокремлює: «... принципи правової системи країни й викладені у Лімській конференції принципи контролю» [3, С. 149], а саме: «... незалежності, компетентності, об'єктивності». [3, С. 149]. Узагальнюючи наявні підходи щодо розуміння принципів фінансового моніторингу, М. Уткіна пропонує узагальнену, в т.ч. їх перелік: верховенство права, законності, об'єктивності, реальності, незалежності, загальності, системності, застосування ризик-орієнтованого підходу, пропорційності захисту інтересів громадян, суспільств держави від шкоди від «брудних грошей», координації, співпраці органів, що здійснюють фінансовий моніторинг, таємності інформації, отриманої внаслідок фінансового моніторингу, збереження захисту інформації, повноти, актуальності, своєчасності інформаційного обліку [3, С. 149-150], інформаційної прозорості [3, С. 151]. На це звертали увагу й інші представники правничої науки, які аналізували різні питання фінансового моніторингу. Так, наприклад, О. Скрипка, аналізуючи принципи фінансового моніторингу, а саме первинного фінансового моніторингу, слушно зазначає, що такі засади є «... похідними від принципів фінансового контролю, принципів фінансового моніторингу й принципів протидії відмиванню (легалізації) доходів, отриманих злочинним шляхом» [4, С. 8]. З нею варто погодитися, бо саме похідність фінансового моніторингу політично значущих осіб (й особливо із акцентом уваги на спеціального суб'єкта) й обумовлює похідний характер його принципів. Цілком логічно вести мову про те, що в основі формування принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб покладено принципи фінансового моніторингу, принципи діяльності з протидії відмиванню (легалізації) доходів, одержаних злочинним шляхом, й у доповнення до цього зроблено акцент на особливість тих осіб, по відношенню до яких він здійснюється, тобто політично значущі особи.

О. Скрипка навіть пропонує їх поділ на дві групи: загальні та спеціальні, де перші – це причини фінансового моніторингу в цілому, а останні безпосередньо пов'язані із спеціальним їх цільовим спрямуванням, - «... підконтрольність й підзвітність суб'єктів відповідним державним фінансовим органам, інформаційна прозорість, ініціативність та активність у виявленні ризикованих фінансових операцій, взаємообмін фінансовою інформацією, єдність та порівнянність методів спостережень збору, обробки та зберігання й поширення інформації; запобігання контролю інтересів компетентність та персональна відповідальність суб'єктів фінансового моніторингу; відповідальність за проведення фінансового» [4, С. 13]. Цілком можливо взяти за основу цей перелік й доповнити його акцентом уваги на спеціальних суб'єктів політично значущих осіб. Варто також усвідомлювати, що складовою (або ж краще – системоутворюючою) частиною для принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб слугують й принципи протидії легалізації (відмивання) грошей, отриманих злочинним шляхом («брудних грошей»), бо цей вид фінансового моніторингу є не просто фінансовим моніторингом взагалі, а саме цільовим (суб'єктноцільовим) стосовно політично значущих осіб з певною метою «... задля протидії легалізації (відмивання)

доходів, отриманих злочинним». Саме тому варто зупинитися й на принципах зазначеної «антилегалізаційної» діяльності, серед яких: «... пріоритетність захисту законних інтересів громадян, суспільства і держави від шкоди, заподіяної внаслідок легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення; надання пріоритету заходам із запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення над заходами з протидії їм; застосування ризик-орієнтованого підходу під час проведення фінансового моніторингу; координованість взаємодії учасників системи запобігання та протидії; невідворотність застосування заходів щодо замороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням; невідворотність покарання та переконливості і пропорційності заходів впливу за порушення законодавства у сфері запобігання та протидії; захист суб'єктів фінансового моніторингу та їх працівників від погроз та інших негативних чи дискримінаційних дій, пов'язаних з виконанням вимог цього закону; звільнення від відповідальності за шкоду, заподіяну у зв'язку з виконанням обов'язків щодо проведення фінансового моніторингу у межах та у спосіб, що передбачені законодавством; збереження, захисту інформації та повноти, актуальності і своєчасності інформаційного обміну; доступність суб'єктам фінансового моніторингу інформації, необхідної для проведення фінансового моніторингу; звільнення від відповідальності за надання інформації з обмеженим доступом відповідно до вимог законодавства; співробітництво та взаємодії у сфері запобігання та протидії з іноземними державами, їх компетентними органами, міжнародними, міжурядовими організаціями, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у зазначеній сфері» (ст. 3 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»). Ці принципи й обумовили фактично «основне» наповнення засад фінансового моніторингу політично значущих осіб. Присутність в якості ознаки мети обумовлює й орієнтованість на результат. Досягнення якого забезпечує вся система.

II. Новаційні принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб. З урахуванням вимог часу принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб змінювалися й, поряд із «загальними», унормуванню були піддані й «новаційні». Серед таких принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб варто особливо виділяти: ризико-орієнтований підхід (хоча назва містить слово «підхід», фактично мова йде про засадниче положення, яке відіграє роль «базис», «фундаменту»). Законодавець пропонує легальне визначення його як «... визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня» (п. 53 ст. 1 «антилегалізаційного» Закону). Тобто, мова йде про принцип (підхід) у діяльності суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб, який фактично умовно поєднує дві частини: а) щодо діяльності із ризиками (виявлення, визначення, оцінка, переоцінка, розуміння); б) вжиття заходів щодо їх управління ними та мінімізації. Це один із «здобутків» чинного Закону «... у порівнянні із раніше чинними, який фактично закріпив «базис» для забезпечення ефективності фінансового моніторингу політично значущих осіб, відхід від «тотального», до «обгрунтованого», «зрозумілого» [5, С. 238]. Законодавець чітко визначив свою позицію щодо розуміння його змісту, закріпивши у ст. 7 «антилегалізаційного» Закону: критерії ризику, вимогу щодо його «пропорційності характеру та масштабу діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу» (ч.1 ст. 7 Закону), а також обов'язок оцінки (переоцінки) ризиків як своїх («ризик-профіль суб'єкта»), так і своїх клієнтів, документування відповідних результатів та актуалізації інформації щодо розуміння відповідних ризиків. Важливим є те, яким чином такі ризики визначаються, оскільки має місце фактично поєднання автономії суб'єкта первинного

фінансового моніторингу, із обов'язком урахування критеріїв, встановлених суб'єктами державного фінансового моніторингу (НБУ та Держфінмоніторингу України відповідно – ч. 3 ст. 7 Закону), а також результатів типологічних тематичних досліджень, підготовлених та оприлюднених спеціальноуповноваженим органом, результати національної оцінки ризиків й рекомендації суб'єктів державного фінансового моніторингу (ч. 4 ст. 7 Закону). Така деталізація засад діяльності сприяє прозорості, визначеності діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу, що усуває підстави для різнотлумачення та суб'єктивного розсуду. Згідно із Законом України від 17.10.2023 року № 3419- IX, закріплено, що (у ч. 14 ст. II «антилегалізаційного» Закону) суб'єкти первинного фінансового моніторингу «... повинен забезпечити належне застосування ризико-орієнтованого підходу під час обслуговування клієнтів, які є політично значущими особами, членами їх сімей, пов'язаними із політично значущими особами...» [6], із одночасним закріпленням відповідальності такого суб'єкта за неналежне застосування до такого суб'єкта відповідного підходу. Також принципом фінансового моніторингу політично значущих осіб, який охоплює, або ж враховує особливість осіб, по відношенню до яких фінансовий моніторинг здійснюється, варто вважати й його безстроковість, щодо якого у національному законодавстві простежується певна генеза («з елементами теорії маятникового розвитку») закріплення, а у правовій науці – дискусія стосовно наявності або відсутності «дискримінаційних» положень [7, С. 662]. Мова йде про те, одним із стандартів фінансового моніторингу саме щодо політично значущих осіб, який є загальноновизнаним й закріпленим у міжнародних, європейських актах «антилегалізаційного» законодавства (наприклад, «Once a PEP – could always remain a PEP» 12 Рекомендація FATF»), є «пожиттєвий» характер такого моніторингу. Це означає, що фінансовий моніторинг поширюється на політично значущі особи (у всьому багатоманітті складових його визначення) не тільки на період перебування відповідних осіб на посадах, виконання повноважень, які й обумовлюють надання особі відповідного правового статусу, але й після припинення таких відносин, тобто «пожиттєво». У вітчизняному законодавстві врегулювання цього положення характеризується певним ефектом «маятника», тобто: від «пожиттєвого» згідно з Законом від 06.12.2019 до «впровадження» трьох років з моменту припинення таких відносин», згідно із Законом України, що набрав чинності від 04.11.2022 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту фінансової системи України від дій держави, що здійснює збройну агресію проти України, та адаптації законодавства України до окремих стандартів FATF і вимог Директиви ЄС 2018/843 й повернення до раніше діючої норми, із «відновленням» пожиттєвого фінансового моніторингу політично значущих осіб, згідно із Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації, (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб» № 3419-IX від 17.10.2023 року. Стосовно аргументів щодо «дискримінаційної ознаки» відповідної норми антилегалізаційного Закону. Варто все ж таки погодитися із позицією тих вчених-юристів, які вважають, що спеціальний правовий статус політично значущі особи цілком спроможний «впливати» на відносини із цього особою й навіть після його втрати, саме тому є високим ризик використання «сформованих переваг відповідного статусу» й пізніше, що усуває будь-які підстави для визнання пожиттєвого фінансового моніторингу політично значущих осіб дискримінаційним [7, С. 662]. Якщо «політично значуща особа – назавжди політично значуща особа», отже й фінансовий моніторинг має бути «назавжди» [7, С. 662]. Більше того, варто зазначити, що саме впровадження «пожиттєвого» фінансового моніторингу політично значущих осіб є важливою умовою співпраці України із МВФ та обов'язковим кроком для вирішення питання членства України у ЄС. Повернення «пожиттєвого» фінансового моніторингу політично значущих осіб дозволило усунути ті розбіжності, які були у національному законодавстві із міжнародними стандартами у сфері протидії «відмивання» коштів, а саме: із Рекомендацією Міжнародної групи з протидії відмиванню «брудних» грошей, Директивою ЄС проти відмивання коштів та фінансування тероризму, які вже впроваджено у всіх країнах-членах ЄС й є обов'язковими для країн, які бажають проявити

намір щодо членства у ЄС [8]. При цьому О. Скрипка, А. Собакарь, О. Комісаров виділяють загальні та спеціальні принципи фінансового моніторингу, до числа перших відносять: «... пріоритет безпеки в питаннях життя, і здоров'я людини, прав і законних інтересів держави, юридичних осіб, фізичних осіб перед іншими інтересами і цілями у господарчо-фінансовій діяльності, підконтрольних та підзвітність суб'єктів фінансового моніторингу державі, рівність всіх учасників фінансових операцій, гарантування та дотримання прав і законних інтересів учасників фінансових операцій, наявність підстав для фінансового моніторингу, неприпустимість дублювання повноважень суб'єктів фінансового моніторингу, відповідальність суб'єктів фінансового моніторингу за заподіяну ними шкоду, дотримання міжнародних правових зобов'язань» [9, С. 46].

Принципи фінансового моніторингу політично значущих осіб варто розглядати не просто як повну сукупність цих засадничих положень, а саме як їх систему, де всі принципи взаємопов'язані між собою. Отже, умовним є їх поділ на: загальні, які є характерними для фінансового моніторингу в цілому, та спеціальні, які охоплюють не тільки сфери запобігання та протидії відмиванню (легалізації) доходів, одержаних злочинним шляхом, а й із акцентом на спеціальні суб'єкти політично значущих осіб. Погляд на них як на систему дозволяє не тільки виокремити елементи – самі принципи або їх групи, а й звернути увагу на зв'язки між ними, що підтверджує їх взаємозв'язок та взаємозумовленість, а отже й єдність їх. Зміна одного із них певним чином впливає й на зміну інших й їх системи в цілому. Зв'язки між ними є як внутрішніми (в межах кожної групи – як-то: загальних або спеціальних), так і зовнішніми (принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб з принципами інших видів моніторингу, фінансової діяльності, фінансового контролю тощо), що й обумовлює їх єдність, самостійність. Ознаками будь-якої системи є: елементи, зв'язки і мета. Вони всі є в наявності й стосовно принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб, бо є елементи (самі принципи та їх умовно виділені групи, які також є елементами, хоча й різного рівня), зв'язки (які є внутрішніми (як у межах умовно виділених груп, так і всієї системи принципів в цілому) та зовнішніми (у межах системи між умовно виділеними групами та системи принципів цих принципів із принципами інших систем принципів інших видів діяльності, галузей права тощо). І, нарешті, мета також притаманна цій системі принципів, що формує засадничі положення для діяльності уповноважених суб'єктів щодо виявлення аналізу, оцінки й реагування на можливі правопорушення, пов'язані із «брудними коштами» політично значущих осіб.

Висновки. Все це дозволяє запропонувати авторське визначення принципів фінансового моніторингу політично значущих осіб як основоположних припис, унормованих правил, якими керуються суб'єкти фінансового моніторингу стосовно виявлення, вимірювання, оцінки фінансових операцій політично значущих осіб й у разі виявлення ознак «ризикованості», повідомлення уповноважених державних органів для реагування. Всю сукупність таких основоположних унормованих засад варто розглядати як систему (із усіма притаманними ознаками системи), із умовним виокремленими загальних та спеціальних принципів. Якщо перші охоплюють основоположні засади, характерні для фінансового моніторингу в цілому, тоді як саме група спеціальних принципів охоплює всю унікальність (їх засади) фінансового моніторингу політично значущих осіб як окремого різновиду фінансового моніторингу й із акцентом на орієнтацію на політично значущих осіб (у розумінні, визначеному законодавцем). Саме ці засади й варто розглядати в якості унормованого «фундаменту» для фінансового моніторингу політично значущих осіб.

Список використаних джерел:

1. Походження слова «принципи» *Wikipedia*. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF> (дата звернення: 10.06.2024).
2. Першин В. Г. Державний фінансовий моніторинг: загальні правові характеристики. *Публічне право*. 2019. № 2(34). С. 70-74. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi38/publicnpravo2019n2/70.pdf>. (дата звернення: 10.06.2024).

3. Уткіна М. С. Щодо принципів фінансового моніторингу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 147-151.
4. Скрипка О. Ю. Організаційно-правові засади первинного фінансового моніторингу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.
5. Козинець І. Г., Лось А. Ю. Фінансовий моніторинг в Україні: новий етап розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 237-239. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/Yunzh/Yunzh2020v2/63.pdf>. (дата звернення: 10.06.2024).
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 10.06.2024).
7. Коломоєць Т., Євтушенко Д., Титаренко М. Довічний фінансовий моніторинг : чи «якісним» є нормативне закріплення визначення «політично значущих осіб»? *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023, № 10. С. 660 – 663.
8. Ілляшев та партнери. *Позитивний фінансовий моніторинг політично значущих осіб: добре чи погано?* URL: <https://attorneys.ua/publication/per/> (дата звернення: 10.06.2024).
9. Комісаров О. Г., Скрипка О. Ю., Собакарь А. О. Первинний фінансовий моніторинг у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2015. 184 с.

